

Universitätsbibliothek Paderborn

**D. Haymo||nis Episcopi Hal-||berstatten[sis] Homiliarum,
nunc sexto || maiori [pro] ante hac unquam dili||gentia
excusarum, || Pars ...**

praeter omnes omnium appendices, accesserunt iam recens homiliae
aliquot piae, ante hoc tempus excusae nusquam

Pars Aestivalis

Haimo <Altissiodorensis>

Haimo <Halberstadensis>

Coloniae, 1551

VD16 H 222

Deus charitas est. in hoc apparuit 1. loh. 4.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39335

propter preciosi sanguinis effusionem. Igniti autem serpentes, quorum moribus homines peribant, uenenosas cogitationes & mortiferas persuasiones significant. Quæ cum delectatione peruersam usque ad consensum perducunt, quasi pungendo animam interinuunt. Nam & primi parentes nostri in paradiso serpentis astutia sunt decepti. Miro ergo ordine contra serpentem ponitur serpens, quia per hoc quod dominus pro nobis passionem sustinuit, antiqui serpentis caput contriuit. Quicumque ergo originalis peccati punctione, uel cuiuscumque uulneris contagione uult sanari, intueatur serpentem in stipite, id est, confiteatur Christum in cruce, & hunc crucifixum. Cumque tali fide armatus crucifixerit membra sua cum uitijs & concupiscentijs, non solum a mortis periculo liberari, sed etiam ad uitam peruenire merebitur æternam. Unde & subditur:

Ut omnis qui credit in ipso, non pereat, sed habeat uitam æternam. Omnis enim (ait scriptura) quicumque iuocauerit nomen domini, saluus erit. sicut ipse saluator in euangelio ait: Qui credit in me, etiam si mortuus fuerit uiuet. Et omnis qui uiuit, & credit in me, non morietur in æternum. Ille autem uere credit, qui sic uiuit sicut Christus precipit. Qui autem confitetur uerbis, sed factis eum negat, non uitam meretur, sed pœnam. quia sicut ait iacobus apostolus, Fides sine operibus mortua est. Et iterum: Tu credis quod unus sit deus? bene facis, & dæmones: credunt, & contrem sicut.

Icel. 2.

Ioh. 11.

Iac. 2.

Ibidem.

DOMINICA II. POST

Pentecosten. I. Ioh. III.

Charissimi, Deus charitas est. In hoc ap-
R

paruit charitas dei in nobis, quoniam filium suum unigenitum misit in mundum, ut uiuamus per ipsum. Et reliqua.

Ioh. 15. **Q**uomodo ipse dominus ait, Maiorem hac dilectionem nemo habet, quam ut animam suam ponat pro amicis suis. Et ibi probata est dilectio Christi in nobis, quia mortuus est pro nobis. Dilectio patris unde probata est a nobis? Quia filium suum unicum misit mori pro nobis, sicut & Paulus apostolus ait: Qui proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit eum, quomodo non etiam cum illo omnia nobis donauit?

Rom. 8 Et in hoc est charitas, non quasi nos dilexerimus deum, sed quoniam ipse prior dilexit nos. ¶ Non illum dileximus prius, nam ad hoc nos ille dilexit prius, ut diligamus eum. Gratia quippe hominem praeuenit ut diligat deum, qua dilectione operetur bona. Vnde Psalmista: Deus meus, inquit, misericordia eius praeueniet me.

Psal. 58. Et misit filium suum propiciatorem pro peccatis nostris. ¶ Et hoc est maximum in nobis divinae pietatis iudicium, quia cum necdum ipsi pro peccatis nostris eum petere nossemus, misit ille filium suum ad nos, qui nobis in se credentibus ultro veniam daret, nosque ad paternae gloriae societatem uocaret. In quibusdam codicibus hic uersiculus ita legitur: [Et misit filium suum litatorem pro peccatis nostris.] Litator autem sacrificator est: Sacrificauit enim filius dei pro peccatis nostris, non hostiam pecudum, sed seipsum offerendo. Vnde bene Paulus admonens, ait: Estote imitatores dei sicut filij charissimi, & ambulate in dilectione sicut &

Ephe. 5

Christus dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis oblationem & hostiam deo in odorem suavitatis. Cuius sententiæ cōcinit hoc, quod hic quoque Iohannes exhortando subiungit, dicens:

Charissimi, si sic deus dilexit nos, & nos debemus inuicem diligere. Quod autē sequitur,

Deum nemo uidit unquam,

maiore disputatione indiget, cum dominus & hominibus mundo corde deum uidendum promittat, & de sanctis dicat, quod angeli eorum in cælis semper uideant in faciem patris. Hanc autem sententiā & in euangelio suo ponit idem Iohannes, ubi etiam quomodo deus uideri possit, consequenter adiungit, dicens: Unigenitus filius qui est in sinu patris, ipse enarrauit. Quod beatus pater Ambrosius ita exposuit. Et ideo deum nemo uidit unquam, quia eam quæ in deo habitat plenitudinem diuinitatis, nemo conspexit, nemo mente aut oculis comprehendit. Vidit enim, ad utrumque referendū est. Denique cum additur, Unigenitus filius qui est in sinu patris, ipse enarrauit, metium magis quam oculorum uisio declaratur. Species enim uidetur, uirtus uero narratur: illa oculis, hæc mente comprehenditur. Item beatus Augustinus in libro de uidendo deo, de eadem disputans quæstione, proinde in qua narrante unigenito qui est in sinu patris narratione ineffabili, creatura rationalis munda & sancta, impletur dei uisione ineffabili, quam tunc consequemur, cum ei æquales facti fuerimus: quoniam sicut uidentur ista uisibilia corporis sensibus, non ita deum nemo uidit unquam. Quoniam si aliquando eo modo uisus est, non sicut ista

R ij

natura uidetur, sed uoluntate uisus est, specie qua uoluit apprensus, latente natura atque in se incommutabiliter permanente. Eo autem modo quo uidetur sicuti est, nunc fortasse uidetur a quibusdam angelis suis sanctis. A nobis autem tunc ita uidebitur, cum eis facti fuerimus æquales. & post aliquanto exponens sententiam sancti Ambrosij: Deum nemo uidit unquam, uel in hac uita sicut ipse est, uel etiam in angelorum uita, sicut uisibilia ista, quæ corporali uisione cernuntur, quia unigenitus filius qui est in sinu patris, ipse enarrauit. Quia non ad oculorum corporalium, sed ad mentium uisionem dictum est pertinere quod narrauit. Item post multa: Ad eam uero uisionem qua uidebimus deum sicuti est, mundanda corda commonuit. Quia cum corporalia consuetudine loquendi uisibilia nominantur, propterea deus inuisibilis dicitur, ne corpus esse credatur. Neque enim corda munda super substantiæ contemplatione fraudabit, cum hæc magna & summa merces deum colentibus & diligentibus promittatur, dicente ipso domino, quando corporalibus oculis uisibiliter apparebit, & inuisibilem se contuendum mundis cordibus promittebat: Qui diligit me, diligitur a patre meo, & ego diligam eum, & manifestabo ei meipsum. Hæc quippe natura eius æqualiter cum patre inuisibilis, sicut æqualiter incorruptibilis est, quæ cõtinuatim Apostolus posuit, dicens: Regi autem seculorum inuisibili, incorruptibili, diuinam substantiam qua prouit hominibus prædicatione commendans. Deus ergo inuisibilis, neque oculo, sed mente querendus est. Sed quemadmodum si solem ipsum uidere uelimus, oculos corporis purgaremus, unde lux

Ioh. 1.

Ioh. 14.

1. Tim. 1.

uideri potest: uolentes uidere deum, oculum cordis, quo deus uideri potest, purgemus. Beati enim **Matt. 5.** mundo corde, quoniam ipsi deum uidebunt. Verum quia hæc uisio in futuro speratur, quid agendum est nobis, dum adhuc constituti in corpore, peregrinamur a domino? Quo solatio utendum, ubi diuina uisione necdum licet perfrui?

Si diligamus inuicem, deus in nobis manet.

¶ Sed nemo putet hanc dilectionem, in qua deus manet, abiecta & desidiosa quadam mansuetudine, imo non mansuetudine, sed remissione & negligentia reseruari. Non ista est charitas, sed languor. Ferueat charitas ad corrigendum, ad emendandum. Sed si sunt boni mores, dilatentur: si sunt mali, emendentur corrigantur. Si ergo diligamus inuicem sincera & disciplinabili charitate, deus in nobis manet. Operibus quidem ipsius charitatis manifestatur, quanuis nondum uisibiliter apparens.

Et charitas eius in nobis perfecta est.

¶ Quærendum autem, quomodo dicat perfectionem diuinæ charitatis in mutua dilectione consistere, cum dominus in euangelio pronunciet, non esse magnum, si diligamus eos, qui nos diligunt, nisi ad inimicos etiam (de quibus hic penitus tacere uidetur) ea de dilectio pertingat, nisi forte ipsos quoque inimicos fraterni amoris intuitu diligere iubemur, uidelicet ut non semper inimici remaneant, sed resipiscant a diaboli laqueis, nobisque germano foedere socientur. [Si diligimus, inquit, inuicem, deus in nobis manet, & charitas eius perfecta est.] Incipe diligere. perficiens cœpisti diligere? cœpit in te deus habitare, ut perfectius habitando faciat te perfectum.

In hoc cognoscimus quod in eo manemus, & ipse in nobis, quoniã de spiritu suo dedit nobis.] Hic ipsum quod de spiritu suo dedit tibi, an cognoscis? Interroga uiscera tua, si plena sunt charitate, habes spiritum dei, Paulo teste, qui ait: Quia charitas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum, qui datus est nobis.

Roma. 5

Et nos uidimus & testificamur, quoniam pater misit filium suum saluatorem mundi.] Nemo de salute desperet, quia etsi magni sunt morbi scelerum qui deprimunt, omnipotens deus est medicus qui saluat: atum meminerit quisq; quod idem filius dei qui uenit mitis ut saluaret, uenturus est ut districtus iudicet.

Quicumq; confessus fuerit quoniam Iesus est filius dei, deus in eo manet, & ipse in deo.] Perfectam cordis confessionem dicit, quod nec male suadentium hæreticorum possit fraude corrumpi, nec persequentium paganorum tormentis conquassari, nec carnalium fratrum exemplis, nec propriæ fragilitatis segnitia titubare. Sũt etenim qui etiam uerbis negãt esse Iesum filium dei, quales multi fuisse produntur eo ipso tpe quo hæc scribat Iohannes. Sunt item qui consentunt uerbis, factis autem negant. Vnde bene qui nunc ait, quicũ que cõfessus fuerit quoniam Iesus est filius dei, deus manet in eo, & ipse in deo. ipse paulo superius dixit: Si diligamus inuicem, deus in nobis manet, insinuans profecto quia quisquis dilectionem in fratres habet, ille Iesum dei esse filium testatur.

Et nos cognouimus & credimus charitati, quam deus habet in nobis.] Cognouimus quia

Iesus est filius dei, & quia pater misit eum saluato-
rem mundi, & credimus charitati, quam habet de-
us in nobis, quia uidelicet cū haberet unicum, no-
luit esse unum, sed ut fratres haberet, adoptauit il-
li qui cum illo possiderent uitam æternam.

Deus charitas est.

¶ In hoc superius dixerat, ecce iterum dicit. Am-
plius tibi non potuit commēdari charitas, quam
ut diceretur deus. Forte munus dei contempturus
eras nunquid & deum contemnis?

& qui manet in charitate, in deo manet, &
deus in eo.] Vicissim in se habitant, qui continet
& q̄ cōtinetur. Habitas in deo, sed ut continearis:
habitat in te deus, sed ut contineat te ne cadas, q̄
(sicut Apostolus de ipsa charitate dicit) charitas 1. Cor. 13.
nunquā cadit. Quomodo cadit quē cōtinet deus?

In hoc perfecta est charitas nobiscum, ut
fidutiam habeamus in die iudicij.

Quisquis fidutiam habet in die iudicij, perfecta
est in illo charitas. Quid est habere fidutiam in die
iudicij? non timere ne ueniat dies iudicij. Cum em̄
primo ad pœnitēdum se de malis actibus conuer-
terit, incipit timere diem iudicij, ne uidelicet appa-
rente iusto iudice, ipse damnetur. Processu uero
bonæ conuersationis animatus, discit non time- Hagg. 2.
re quod timebat, sed potius optare, ut ueniat ille
desideratus cunctis gentibus, sperans se cum san-
ctis merito bonæ actionis esse coronandum. Vn-
de autem fidutiam in diem iudicij habere possumus,
plenius subdendo manifestat:
quia sicut ille est, & nos sumus in hoc mun-
do.] Nunquid uero potest esse homo sicut deus?

R. iij

sed & meminisse oportet, quod & supra dictum est, quia nō semper ad æqualitatem dicitur, sicut, sed dicitur ad quandam similitudinem. Quomodo enim dicitur, sicut aures habeo, ita habet & imago. Nunquid omnino sic? Sed tamen dicitur, sicut, si enim facti sumus ad imaginem dei, quare nō sicut deus sumus? Non ad æqualitatem, sed pro modulo nostro. Inde ergo nobis datur fiducia in die iudicii, quia sicut ille est, & nos sumus in hoc mundo: imitando uidelicet perfectionem dilectionis in mūdo, cuius ille exemplum nobis quotidie præbet de celo. De qua saluator in euangelio, Diligite, inquit, inimicos uestros, & orate pro persecutibus uos, ut sitis filij patris uestri qui in cælis est, qui solem suum oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos.

Timor non est in charitate.

¶ In tali uidelicet charitate, quæ ad imitationem diuinæ bonitatis, etiam inimicis benefacere, & hos diligere nouit,

sed perfecta charitas foras mittit timorem.

Psalmo.

Illum scilicet timorem, de quo dicitur: Initium sapientiæ timor domini. Quo timet quisque, incipiens opera iustitiæ, ne ueniat iustitiæ districtus iudex, & se minus castigatum inueniens damnet. illa charitas pellit foras timorem, quæ pro merito iustitiæ fiduciam habet in die iudicii. Sed & presentium aduersitatum timorem perfecta charitas eijcit ex animo, quæ habere quærebat, qui dño supplicās, ait: A timore inimici eripe animam meam.

Psal. 63.

Rom. 8.

quæ habebat qui dixit, Quis nos separabit a charitate Christi? tribulatio? an angustia? an perse-

cutio: an fames: an nuditas: an piculū: an gladiū:
 quoniam timor pœnam habet.

¶ Torquet cor conscientia peccatorum, nondum
 facta est cogitatio. Ideo in Psalmo de ipsa perfe-
 ctione iustitiæ: Conuertisti, inquit, planctum me **Psal. 29.**
 um in gaudium mihi, conscidisti iaccum meū, &
 præcinxisti me lætitiā: ut canat tibi gloria mea &
 non compungar. Id est, non sit quod stimulet cō-
 scientiā meam. Stimulat timor, sed noli timere.
 intrat charitas quæ sanat, quem uulnerat timor.

Qui autem timet, nō est perfectus in cha-
 ritate. ¶ Quia nimirū timor pœnam habet, quan-
 uis sicut sectionem medici salus optata, ita timo-
 rem charitas desiderata subsequitur. Nec putari de-
 ber his beati Iohannis sermonibus esse contrariū,
 quod Psalmita dicit: Timor domini sanctus per- **Psal. 18.**
 manet in seculū seculi. Duo namq; sunt timores.
 Vnus, quo timent homines deum, ne mittantur in
 gehennam. Ipse est timor ille qui introducit chari-
 tatem, se sic uenit ut exeat. Si enim adhuc pro-
 pter pœnas times deum, nō dum amas quem sic ti-
 mes: nō bona desideras, sed mala cauēs. Sed ex eo
 quod mala cauens corrigis te, incipis & bona de-
 siderare. Cum bona desiderare cœperis, erit in te
 timor sanctus, ille scilicet, ne ipsa bona amittas, ne
 mittaris in gehennam, sed & ne ipsa te deserat præ-
 sentia dñi, quæ amplecteris, q̄ eternū frui desideras.

Nos ergo diligamus deum, quoniam
 ipse prior dilexit nos,
 Nam unde diligeremus, nisi ille prior dilexisset
 nos? Hinc enim ipse in euangelio dicit: Non uos **Ioh. 15.**
 me elegistis, sed ego elegi uos. Ita autem perfecti

R v

erimus in charitate. si quemadmodum nullius alterius, nisi salutis nostræ gratia, prior dilexit nos ille, nimirum nos quoque ita enim nullius rei, nisi sui tantum amoris, dilexerimus obtentu. Verum quia sunt qui uerbo tenus deum diligunt, cōsulte subiungitur:

Si quis dixerit, quoniam diligo deum, & fratrem suum oderit, mendax est.

Vnde probamus quia mendax est: audi:

Qui enim non diligit fratrem suū quem uidet, deum quem non uidet, quomodo potest diligere? Quid ergo? Qui diligit fratrem suum, & non diligit deum, necesse est ut diligat deum & diligat ipsam dilectionem. Deus enim dilectio est. Et ne quis dicere audeat, Et quid obstat diligere deum, etiamsi non diligo fratrem, recte subdidit:

Et hoc mādatum habemus a deo: ut qui diligit deum, diligat & fratrem suum.

Quomodo enim diligis eum, cuius odisti mādatum? Quis est qui dicat, diligo imperatorem, sed odileges eius? Nō ita est uerus dei amator, sed uide nunquid quia mandata tua dilexi domine, & ideo confidenter adiungit, in tua misericordia uiuifica me.

Psalmus.

DOMINICA SECUNDA

post Pentecosten.

Lucæ XVI.

In illo tempore dixit Iesus discipulis suis: Homo quidam erat diues, qui induebatur purpura & bysso. Et reliqua.